



# DET KONGELIGE KOMMUNAL- OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

*Kommunal- og distriktsministeren*

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

21/5717-3

12. november 2021

## **Informasjon til tvangssammenslåtte kommuner om prosess og tidsplan for mulig deling**

Regjeringen vil legge til rette for at tvangssammenslåtte kommuner som sender søknad etter vedtak i kommunestyret, skal kunne deles. Med "tvangssammenslåtte" forstås kommuner som Stortinget i 2017 vedtok å slå sammen, til tross for at ett eller flere av de involverte kommunestyrene hadde fattet vedtak om at de ikke ønsket sammenslåing. Dette brevet sendes til de ti kommunene dette gjelder.

I dette brevet redegjør jeg for prosess og tidsplan for mulige delinger av tvangssammenslåtte kommuner. Brevet inneholder informasjon om viktige frister, og krav til kommuner som vurderer å igangsette en prosess for deling av kommunen.

Det er mange hensyn som skal ivaretas i denne prosessen, og tidsplanen er stram. Mange er utålmodige, og ønsker en så rask avklaring av delings spørsmålet som mulig. Samtidig skal det i noen kommuner gjøres et stort arbeid, og kommunene bør få tilstrekkelig tid både i utrednings- og gjennomføringsfasen.

Å dele en kommune medfører administrative og politiske forberedelser både på kommunalt og statlig nivå. En del av forberedelsene kan skje etter at det er truffet formelle delingsvedtak. I det følgende vil jeg peke på forberedelser som må skje i de ulike fasene av en delingsprosess; fram til søknadsfristen og formelt delingsvedtak, og deretter mellom delingsvedtaket og ikrafttredelsen.

## **Frist for søknad om deling er 1. mars 2022, og tidspunkt for ikrafttredelse av nye kommuner vil være 1. januar 2024**

Regjeringen legger til rette for at nye kommuner skal kunne tre i kraft fra 1. januar 2024. Dette er det tidligst mulige og beste tidspunktet nye kommuner kan tre i kraft. Nye kommunestyre kan da velges ved det ordinære kommunestyre- og fylkestingsvalget høsten 2023. Selv om denne tidsplanen innebærer knappe frister for både kommunene og staten, vil det være tilstrekkelig med tid til å gjennomføre utredning og høringer, fatte formelle vedtak og forberede opprettelsen av de nye kommunene.

Kongen i statsråd kan fatte vedtak om deling av en kommune når kommunen, dvs. kommunestyret, er enig i delingen, jf. inndelingsloven § 5. For å rekke ikrafttredelse til 1. januar 2024, må en beslutning om deling behandles av Kongen i statsråd innen sommeren 2022. Et vedtak i statsråd om deling innen sommeren 2022 er nødvendig blant annet for å ha tilstrekkelig tid til forberedelser til valggjennomføring høsten 2023 og endringer i statlige registre som følge av endringer i kommuneinndelingen. Tidsplanen gir også politiske partier mulighet til å ha en forutsigbar nominasjonsprosess til lokalvalget 2023, og legger til rette for at manntall og øvrige tekniske løsninger for valggjennomføringen er på plass.

For at Kongen i statsråd skal rekke å fatte vedtak om deling innen sommeren 2022, må tvangssammenslåtte kommuner innen 1. mars 2022 utrede og sende søknad til departementet om deling.

### **Om prosessen i kommunene frem til søknadsfristen 1. mars 2022**

#### *Søknad om deling*

Søknad om at det skal settes i gang utredning om deling kan bare fremmes av kommunestyret selv, jf. inndelingsloven § 8. At denne initiativretten er lagt til kommunestyret, er begrunnet i lokaldemokratiske hensyn. Som øverste organ er det kommunestyret som fattet vedtak på vegne av kommunen. Det er derfor kommunestyrene som nå må vurdere om deling er det beste for sine innbyggere, og om søknad skal sendes.

En søknad fra kommunestyret om deling skal sendes direkte til Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Søknaden skal være skriftlig og begrunnet, og den må inneholde forslag til nye kommunegrenser, jf. inndelingsloven § 8. Søknaden må også inneholde forslag til kommunenavn. At søknaden skal være begrunnet, innebærer at den bør redegjøre for hvordan kommunen vil bli berørt av en deling. Loven oppstiller ingen nærmere krav til hvilke opplysninger søknaden skal inneholde.

#### *Krav til utredningen*

En godt utredet søknad fra kommunen er viktig for at departementet skal kunne legge frem en opplyst sak om deling for Kongen i statsråd. Kommunedirektøren har en generell plikt til å påse at saker som legges fram for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet, jf. kommuneloven § 13-1. For øvrig gir ikke inndelingsloven konkret veiledning om hva en utredning om deling bør inneholde. Bakgrunnen for dette er at inndelingssaker er svært ulike, både når det gjelder art og omfang. I denne prosessen mener departementet at en utredning

blant annet bør omtale hvilke konsekvenser delingen vil få for samfunnsutviklingen i kommunen, tjenester til innbyggerne (herunder at nye kommuner kan ivareta lovpålagte oppgaver), myndighetsutøvelse og lokaldemokratiet. Jeg viser til inndelingsloven § 1 om at endringer i kommune- og fylkesinndelingen bør medvirke til å skape formålstjenlige enheter som kan gi innbyggerne og næringslivet tilfredsstillende tjenester og forvaltning.

Kommunestyret må også vurdere om kommunens innbyggere skal høres i spørsmålet om deling, se nedenfor.

#### *Innbyggerengasjement og høring av innbyggerne i spørsmålet om deling*

Innbyggere som ønsker deling av en tvangssammenslått kommune, kan fremme forslag for kommunestyret gjennom et innbyggerforslag, jf. kommuneloven § 12-1. Kommunestyret plikter da å vurdere forslaget. Slik kan innbyggere søke å få gjennomslag ved å få løftet saken inn i det representative demokratiet.

Det er opp til kommunestyret å bestemme om innbyggerne skal høres om delingsspørsmålet. Utgangspunktet etter inndelingsloven er at innbyggerne bør høres, jf. inndelingsloven § 10. Regjeringens tidsplan legger til rette for at det kan gjennomføres innbyggerhøringer før kommunestyrets vedtak. Resultatet av en innbyggerhøring vil ikke være bindende for kommunestyret, men kun være rådgivende.

Kommunen står også fritt til å velge hvordan den kartlegger innbyggernes synspunkt på deling. Det kan gjøres gjennom lokale rådgivende folkeavstemninger, eller på andre måter for eksempel opinions- eller spørreundersøkelser eller folkemøter. Uavhengig av hvilken metode som brukes til dette, er det viktig at kommunen utarbeider klare spørsmålsformuleringer som innbyggerne kan ta stilling til.

Det er videre opp til kommunestyret å bestemme hvem som skal høres. Deling vil berøre hele kommunen, og ikke bare den delen som søkes fradelt. Kommunestyret må derfor vurdere om innbyggerne i hele kommunen skal høres. Det er mulig å innrette undersøkelser på en slik måte at det kan hentes ut resultater fra de ulike geografiske områdene av kommunen.

Adgangen til å holde lokale rådgivende folkeavstemninger, er hjemlet i kommuneloven § 12-2. Departementet anbefaler generelt at kommunene tar utgangspunkt i valglovens bestemmelser, og at disse gjøres gjeldende så langt det er gjennomførbart. Dette er også i tråd med internasjonale standarder på området, og gjelder for eksempel prinsipper om allmenn stemmerett, hemmelig stemmegivning og god tilgjengelighet for velgerne. For å være gjennomførbart, vil det likevel være nødvendig med en del tilpasninger, for eksempel vil perioden for stemming normalt være betydelig kortere enn ved ordinære valg, hvor forhåndsstemmegivning kan foregå i flere uker.

Hvis kommunen velger å gjennomføre en folkeavstemning, vil Valgdirektoratet kunne bistå med å tilrettelegge manntall og praktisk veiledning i gjennomføringen. Det utredes også muligheter for å tilrettelegge for en forenklet bruk av EVA (it-systemet som kommunene bruker i gjennomføringen av ordinære valg) for mottak av stemmer. Departementet har gitt ut en generell veileder om folkeavstemninger, og vil også tilby støtte i kommunens arbeid med å utarbeide rammer for gjennomføringen.

### **Hva skjer etter fristen for å søke om deling 1. mars 2022?**

Etter at departementet har mottatt kommunenes utredning og søknad om deling, vil departementet på kort tid forberede og fremme en sak for Kongen i statsråd om delingen i form av en kongelig resolusjon. Den kongelige resolusjonen vil utgjøre det formelle vedtaket om deling av kommunen. Departementet legger opp til at de kongelige resolusjonene skal fremmes og vedtas innen sommeren 2022.

Etter at formelt vedtak om deling foreligger, vil departementet fastsette forskrifter med hjemmel i inndelingsloven § 17. Forskriftene vil gi nærmere regler for gjennomføringen av delingen i de aktuelle kommunene, og kan blant annet inneholde bestemmelser om forberedelsen av delingen, gjennomføring av kommunestyre- og fylkestingsvalget høsten 2023, antall medlemmer i de nye kommunestyrene, innkalling til konstituerende møte i de nye kommunestyrene, valg av styreform, og forholdet mellom eksisterende og nye kommunestyrer i perioden mellom konstituering og ikrafttredelse. Departementet vil også vurdere om det er nødvendig å gi unntak fra lover og forskrifter i tråd med inndelingsloven § 17 andre ledd, for å sikre gjennomføring av delingen.

Departementet vil legge opp til dialog med den enkelte kommune om hva det er behov for å regulere i forskrift, og forskriftene vil bli utarbeidet i samarbeid med kommunene. Departementet vil ta kontakt med kommunene om dette arbeidet *etter* at vedtak om deling foreligger.

Departementet vil videre avklare behovet for nye kommunenummer. Dette vil også henge tett sammen med ev. endringer i fylkesinndelingen.

### **Økonomisk støtte og kompensasjon for kostnader forbundet med deling**

Departementet vil gi følgende økonomiske støtte til prosessen i de tvangssammenslåtte kommunene frem til 1. mars 2022:

- Tilskudd til utredning: tvangssammenslåtte kommuner som ønsker å utrede deling, kan etter søknad motta inntil 100 000 kroner i tilskudd til dette.
- Tilskudd til innbyggerhøring: tvangssammenslåtte kommuner som ønsker å høre innbyggerne i spørsmålet om deling, kan etter søknad motta inntil 100 000 kroner i tilskudd til dette. Dette kan gjøres ved folkeavstemning, opinions- eller spørreundersøkelse eller møte. For at departementet skal kunne utbetale tilskuddet, må kommunene lage et faktagrunnlag som innbyggerne kan ta stilling til i en høring.

### **Kostnader forbundet med gjennomføring av deling**

Når det gjelder eventuelle merkostnader knyttet til oppløsning, vil regjeringen bidra økonomisk på en avtalt og egnet måte. Regjeringen vil også komme tilbake til spørsmålet om konsekvenser for økonomiske tilskudd som kommunene i dag mottar som følge av den gjennomførte sammenslåingen, som f.eks. inndelingstilskudd.

### **Veiledning i prosessen**

Jeg har forståelse for at kommunen kan ha mange spørsmål knyttet til delingsprosessen. Ved spørsmål knyttet til søknadsprosessen, gjennomføring av innbyggerhøringer, herunder folkeavstemninger, eller til tolkning av inndelingsloven, kan departementet kontaktes for veiledning. Dersom kommunen ser at det oppstår særskilte utfordringer med å komme i mål med søknadsprosessen til 1. mars 2022, ber jeg om at dere tar kontakt med departementet om dette.

Det er videre forståelig at det allerede nå kan oppstå spørsmål om selve gjennomføringen av delingsvedtaket, blant annet hvordan forberedelser til deling skal organiseres, forholdet mellom gammelt og nye kommunestyre, økonomisk oppgjør mv. Slike problemstillinger knytter seg til fasen etter at formelt vedtak om deling foreligger. Departementet vil ta stilling til slike spørsmål i forbindelse med forskriftsarbeidet høsten 2022, og vil da ta kontakt med den enkelte kommune for veiledning og dialog om aktuelle behov.

Med hilsen



Bjørn Arild Gram

Kopi

Statsforvaltaren i Møre og Romsdal  
Statsforvaltaren i Vestland  
Statsforvalteren i Agder  
Statsforvalteren i Nordland  
Statsforvalteren i Oslo og Viken  
Statsforvalteren i Troms og Finnmark  
Statsforvalteren i Trøndelag

## Adresseliste

Hamarøy kommune	Marie Hamsuns vei 3	8294	HAMARØY
Indre Østfold kommune	Postboks 3	1802	ASKIM
Kristiansand kommune	Postboks 4	4685	NODELAND
Lillestrøm kommune	Postboks 313	2001	LILLESTRØM
Lindesnes kommune	Nordre Heddeland 26	4534	MARNARDAL
Nærøysund kommune	Postboks 133, Sentrum	7901	RØRVIK
Senja kommune	Pb. 602	9306	FINNSNES
Sogndal kommune	Postboks 153	6851	SOGNDAL
Ørland kommune	Alf Nebbs gate 2	7160	BJUGN
Ålesund kommune	Postboks 1521	6025	ÅLESUND